

T157757

ดวงนภา ศิลปสาย : บ้านดิน : สถาปัตยกรรมทางเลือก กรณีศึกษา : บ้านศรีฐาน อำเภอป่าต้ว
จังหวัดยโสธร (EARTH HOUSE : AN ALTERNATIVE ARCHITECTURE CASE STUDY : BAAN SRITHAN,
AUMPHOR PATEAW, YASOTHORN PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ :
ผศ.ดร. กิจชัย จิตขจรวานิช. 188 หน้า. ISBN 974-464-040-5

จากการปลูกสร้างอย่างต่อเนื่องของบ้านดินในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ จนกลายเป็นกระแส บ้านดิน ขึ้นมา คือ จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ บ้านดิน สถาปัตยกรรมทางเลือก โดยศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ในการเลือกปลูกสร้าง บ้านดิน โดยกำหนดกรอบการศึกษา บ้านดิน ในชุมชนบ้านศรีฐาน อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกสร้างบ้านดินในประเทศไทย วัตถุประสงค์ของการศึกษาประกอบด้วย ภูมิปัญญาการใช้ดินในสิ่งปลูกสร้างตั้งแต่อดีตมา การตั้งถิ่นฐานและวิถีชีวิตชุมชน รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของบ้านดิน และปัจจัยแวดล้อมของบ้านดิน ในฐานะสถาปัตยกรรมทางเลือก

วิธีการดำเนินการศึกษา โดยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิของบ้านดินจากหลายพื้นที่ ก่อนมาทำการเก็บข้อมูลที่ชุมชนกรณีศึกษา บ้านดินกรณีศึกษาจำนวน 7 หลัง ได้รับการกำหนดเลือกมา นับว่าเป็นบ้านดินเกือบทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชนเวลานี้ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยวิธีทั้งวัดขนาด วาดภาพและถ่ายภาพบันทึกภาพลักษณะทางสถาปัตยกรรม ประกอบกับการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ แล้วนำมาใช้วิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงคุณภาพและปริมาณตามหลักพื้นฐานทางสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาพบว่า สถาปัตยกรรมบ้านดินจัดว่าเป็นอารยธรรมสิ่งปลูกสร้างที่อยู่คู่กับมนุษย์มาช้านานนับพันปี บ้านดินในประเทศเองก็มีมาตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ จากคนจีนที่เข้ามาตั้งหลักปักฐาน แต่เมื่อโลกเจริญก้าวหน้าขึ้นบ้านดินจึงเสื่อมความนิยมลง จนเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา บ้านดินกลับมาเป็นที่นิยมของทั่วโลกอีกครั้ง เนื่องจากผู้คนเริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากกระแสบริโภคนิยม กระแสบ้านดินในประเทศไทยปัจจุบัน กล่าวได้ว่ามีจุดเริ่มต้นที่บ้านศรีฐาน ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ในภาคอีสาน ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวนาที่ประสบปัญหาจากสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม นำมาสู่การรวมตัวกันของชาวบ้านที่มีแนวคิดเรื่องของการพึ่งตนเองเหมือนกัน ในนามของกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านศรีฐาน รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของบ้านดินเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มุ่งตอบสนองการใช้สอยอย่างตรงไปตรงมา ปัจจัยแวดล้อมที่เด่นชัด ในการเลือกปลูกสร้างบ้านดินของชาวบ้านมาจาก ความสอดคล้องกับการพึ่งตนเองและการพึ่งกันเองของชุมชน ความยั่งยืนของอายุการใช้งานจากบ้านดิน และธรรมชาติ ความประหยัดก่อให้เกิดภาพลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่มาจากความเรียบง่าย สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ทำให้บ้านดินเอื้ออำนวยให้เกิดสภาวะสบายในการอยู่อาศัย บ้านดินจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติแบบพออยู่พอกินของชาวบ้าน

สรุปได้ว่า บ้านดินอยู่ในฐานะของสถาปัตยกรรมทางเลือก เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง ได้อย่างสอดคล้องด้วยการเป็นสถาปัตยกรรมพึ่งตนเอง อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึง ศักยภาพของดินในการออกแบบสถาปัตยกรรม และการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศไทย เพื่อเป็นการขยายความรู้ให้กว้างขึ้น ซึ่งจะทำให้บ้านดินเป็นสถาปัตยกรรมทางเลือกอย่างแท้จริง

DUANGNAPA SINLAPASAI: EARTH HOUSE: AN ALTERNATIVE ARCHITECTURE

CASE STUDY : BAAN SRITHAN, AUMPHOR PATEAW, YASOTHORN PROVINCE. THESIS ADVISOR:

ASSO. PROF. KITTHAI JITKHAJORNWANICH Ph.D., 188 pp. ISBN 974-464-040-5

Earth houses have been built in many recent years in Thailand and become popular nowadays. This thesis has the main direction to explore this kind of architecture- Earth house: an alternative architecture. The areas of the study include : intellectual history of using earth as construction design, and community settlement and life style.

The case study of a group of the earth houses is at Baan Srithan, Aumphor Pateaw, Yasothorn Province, Thailand.

The procedure of the thesis is :

1. To review several information of earth houses from many regions in Thailand.
2. To collect data of seven earth houses from the case study. The methodology includes :: measurement, drawing, photograph, observation, and interview.
3. To analyze the data by using both qualitative and quantitative Techniques.

From the study it is found that earth house architecture has been used as a shelter since Early human civilization for more than thousand of years. However, it was not popularly built, disappeared and replaced by new technology of construction. Until approximately a decade ago, when people around the world faced many problems of environment, economic and social concerns, earth house was re-considered as one of dwelling solution. In Thailand, earth house was introduced by Chinese immigrants at the Rattanakosin Period, and the recent earth houses were revived by the Natural Conservation Group at Bann Srithan community, Aumphor Pateaw, Yasothorn province, Thailand. The members of group are peasants who lives with minimal concept : self-reliance and self- sufficiency. They also believe in harmony thing with natural environment. Therefore the affordable, comfortable and long lasting factors of the earth house are the reasons for them to their alternative sustainable architecture.

In conclusion, the study has emphasized on the role of the earth house in community life-style. Further reading on other interesting issues are suggested, such as potential of earth as construction material are and adaptation of earth house in any other environments in Thailand.